

ATATÜRK'ÜN EĞİTİM ANLAYIŞI VE KIBRISLI MEHMET EFENDİ'NİN EĞİTİMİNE KATKILARI

Durdu Mehmet BURAK

*Ahi Evran Üniversitesi, Kırşehir Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü,
Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı, Kırşehir.*

Özet

Bu makalede, Atatürk'ün eğitim ile ilgili görüşlerinden bahsedilmiştir. Atatürk'ün, Yeni Türk Eğitim Sistemini oluşturmak için yaptığı çalışmalar, fedakârlıklar, fikirler ve kişisel olarak söylevleri, demeçleri, tavsiyeleri, tecrübeleri ve eğitim toplantılardaki yaptığı konuşmaların özüne değinilmiştir. Atatürk dönemi eğitiminin temel hedefleri ortaya konulmuş ve bu hedeflere ulaşmak için yapılan çalışmalara, ilkelere, prensiplere ve uygulanan yöntemlerden bahsedilmiştir.

Ayrıca Kıbrıs Türk lisesini birincilikle bitirmiş olan Kıbrıslı Mehmet Nefi Efendi'nin Türkiye'de okumasını kolaylaştırmak üzere müsabakasız ve parasız yatılı olarak Yüksek Mühendis mektebine nasıl kaydı yapıldığı incelenmiştir. Naflia Vekili Ali Çetinkaya'nın, Kıbrıslı Mehmet Nefi Efendi hakkında Başvekâlete (Başbakanlık Makamına) yazdığı resmi yazının bakanlar kurulunda kabul görmesi, Bakanlar Kurulu'nun kararı ve Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa kemal Paşa'nın kararnameyi onaylaması safhaları araştırılarak elde edilen bilgi, bulgu ve belgeler ekte sunulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Atatürk, Eğitim, Cumhurbaşkanı, Milliyetçilik

THE EDUCATION UNDERSTANDING AND CONTRIBUTIONS OF ATATURK TO PURSUE THE EDUCATION OF CYPRIOT MEHMET EFENDI

Abstract

In this article, the ideas and opinions of Atatürk about education has been discussed. The work that carried out by Atatürk to establish the New Turkish Education System was mentioned harmoniously with the ideas, opinions, speeches, recommendations, advices experiences and also the outlines of speeches delivered in the educational auditorium by Atatürk. The basic aims of the education were introduced and in order to reach and execute the objectives of the aimed education, the studies, researches, principles and the methods have been emphasized with in the framework of the education target.

Our study is concerned the registration and the requirements about Cypriot Mehmet Nefi's education who graduated from High School with distinction and has been admitted to the Faculty of Engineering without any examination and the boarding school upon the written request to the Prime Minister by the Minister of Public Works Mr. Ali Cetinkaya. The petitions of Ministry of public works to the Prime Ministry have been sent to the cabinet minister (board of ministers) and then it has been signed by the ministers and has been implemented after the approval of the President of the Republic of Turkey by Gazi Mustafa Kemal Atatürk. The outcome and written documents procedure stage has been searched one by one and the out come of the studies and the information has been attached with the available archive documents.

Key Words: Atatürk, Education, President, Nationalism

Giriş

Atatürk'ün söylevlerine, devrimlerine, ilkelerine ve doğrudan etkileşimde bulunma imkânına sahip olmuş kişilerin anılarına baktığımız zaman, onun çok başarılı bir asker, iyi bir politikacı, güçlü bir devlet adamı, nitelikli bir ekonomist, mükemmel bir yönetici ve her şeyden önce de benzeri olmayan bir eğitimci olduğunu görüyoruz.

Atatürk bir ulusun yaşamında eğitimin önemini belki de en iyi anlamış, anlatmış devlet kurucusu ve Cumhurbaşkanı idi. Ona göre, ekonomide, sağlıkta, sanatta, sporda nerede bir problem varsa onun temelinde eğitim yatmaktadır.

Atatürk eğitime çok büyük önem vermiştir ve Kurtuluş Savaşı'nın sürdüğü, savaş koşullarının ağırlığının hissedildiği bunalımlı bir dönemde, çok zor şartlarda cepheden Ankara'ya gelerek 15 Temmuz 1921 tarihinde Ankara'da 1. Maarif Kongresi'ni toplamıştır¹. Atatürk bu kongrede Türk öğretmen temsilcilerini bir araya getirerek o güne kadar izlenen geleneksel eğitim yöntemlerinin ülkenin geri kalmasında önemli bir etken olduğunu savunmuştur. Bundan böyle ulusun gelişmesini sağlayacak millî eğitim politikalarının ve programlarının geliştirilmesinde Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin izleyeceği yeni eğitim politikasının ana hedeflerini belirlemiş ve bunun uygulanmasını istemiştir².

16 Temmuz 1921'de Sakarya Meydan Savaşı'nın başladığı bir anda, Atatürk Maarif Kongresi'nde, Türkiye Mili Eğitim işlerinin bir programını hazırlamak amacıyla, millî kültürümüzün önemini belirtmiş ve millî terbiye sistemimizin gerekliliğinden bahsetmiştir:

“Şimdiye kadar takip olunan tahsil ve terbiye usullerinin milletimizin tarihi tedniyatında (gerileme, düşme) en mühim bir amil olduğu kanaatindeyim. Onun bir millî terbiye programından bahsederken, eski devrin hurafatından ve evsafi fitriyemize hiç de münasebeti olmayan yabancı fikirlerden, şarktan ve garptan gelebilen bilcümle tesirlerden uzak, seciye millîye tarihiyemizle mütenasip bir kültür kastediyorum. Çünkü dehayı milliyetimizin inkişafı tamı ancak böyle bir kültür ile temin olunabilir”³.

Atatürk 1 Mart 1922'de TBMM'de yaptığı konuşmada da aynı konuya temas ederek görüşlerini şöyle açıklamıştır:

“Efendiler, yetişecek çocuklarımıza ve gençlerimize, görecekları tahsilin hududu ne olursa olsun, en evvel ve her şeyden evvel Türkiye'nin istiklâline, kendi benliğine, ananati milliyesine düşman olan bütün anasırla mücadele etmek lüzumu öğretilmelidir. Beynelmîle vaziyeti cihana göre, böyle bir cidalin istilzam eylediği anasırı ruhiye ile mücehhez olmayan fertlere ve bu mahiyette fertlerden mürekkep cemiyetlere hayat ve istiklâl yoktur”⁴.

Ulu Önderin Samsun'da 22 Eylül 1924 tarihindeki konuşmasında yine öğretmenlere “En önemli, en temelli, nokta eğitim sorunudur. Eğitimidir ki bir milleti ya hür, bağımsız, şanlı yüksek bir toplum olarak yaşatır veya bir milleti köleliğe ve yoksulluğa terk eder”⁵ demiştir.

¹Bakınız, Yahya Akyüz, “Atatürk ve 1921 Eğitim Kongresi” *Cumhuriyet Döneminde Eğitim, İstanbul, 1983, s. 89-103*; Akyüz, *Türk Eğitim Tarihi (Başlangıçtan 1988'e)*, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No. 160, Ankara, 1989, s. 356.

²Mumcu, Ahmet-Su, Mükerrerem, *Türkiye Cumhuriyeti Tarihi ve Atatürkçülük, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 2004, s.205*; Ünal, M. Ali- Halaçoğlu Ahmet, *Türk İnkılabı Tarihi, Isparta, 1997, s. 144*.

³Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, C. II, Ankara, 1959, s. 16-17.

⁴Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, *Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, Cilt I, Ankara, 1961, s. 231*.

⁵Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, C. II, s. 200.

Atatürk, ülkesinin ve milletinin geleceğini, Türk Milletinin gerçek kurtuluşunu, çağdaş uygarlıklar düzeyine çıkmasını ve başarılı olmasını eğitimle ilişkilendirmiştir.

Büyük Önder, gerçekte hiçbir zaman Millî Eğitim Bakanı olmamıştır. Fakat yaşamı boyunca sanki kendisi Millî Eğitim Bakanı gibi eğitimle yakından ilgilenmiş, eğitim sorunlarına çözümler aramıştır.

Atatürk ve Eğitim

Cumhuriyetin kurulduğu yıllarda ülkedeki okullar oldukça yetersizdi. Ağırlıklı olarak dine dayalı okullar varlığını sürdürmekteydi. Ulusal sınırlarımız içerisinde 500 kadar ilkokul, 250 kadar rüştiye, 22 idadi, 20 sultani ve 1 adet de üniversite bulunmaktaydı. Rüştiye mekteplerine “ortaokul” ismi verilip öğretim süresi 3 yıla çıkarıldı. İdadi ve Sultanilere “lise” ismi verilip sayısı 11’e indirildi. Diğerleri ise ortaokula dönüştürüldü. Üniversite ise Ankara’ya taşınarak 1924 yılında bugünkü Ankara Üniversitesi’nin temeli atılmış oldu.

Ulu Önder Atatürk ilk olarak 3 Mart 1924 tarihinde “Tevhid-i Tedrisat” Kanunu’nu çıkartarak, dine dayalı okullara son vermiş ve okulların tamamının Millî Eğitim Bakanlığı çatısı altında toplanmasını sağlamıştır. Böylece eğitimde birlik sağlanmış ve ikilem ortadan kaldırılmıştır¹.

Atatürk 1 Kasım 1928’de Harf İnkılabını yaparak, eğitimde ikinci büyük adımı attı. Buna göre Arap alfabesi kullanımı ortadan kalktı ve çağdaş Latin alfabesi kabul edildi. Halkın % 90’ı okuma yazma bilmemekteydi. Yurt çapında büyük bir “Yaygın Eğitim” kampanyası düzenledi ve halkı Latin alfabesi ile okuma yazmaya davet etti. Kendisi kara tahtanın önüne geçti. Halka okuma yazma gösterdi. “Başöğretmenlik” yaptı. 1929 yılında ise tüm yurttaki “Millet Mektepleri” açarak 15-45 yaşları arasındaki halka, bu okullara gitme zorunluluğu getirdi².

Cumhuriyetin ilanına kadar ilköğretim ikinci kademeye öğretmen yetiştiren bir Öğretmen Okulu kurulmamıştı. Bu göz önüne alınarak ilk defa 1926 yılında Konya’da “Orta Muallim Mektebi” açıldı. Bu okul daha sonra 1928 yılında Ankara’ya taşınarak “Gazi Orta Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü” adını almıştır.

Cumhuriyetin kurulduğu yıllardaki imkânlar da göz önüne alınınca, Başöğretmen Atatürk’ün eğitime verdiği önem, burada net bir şekilde gözler önüne seriliyor. O’nun şu sözleri öğretmenliğe ne kadar değer ve sorumluluk yüklediğini gösteriyor:

“Öğretmenler, yeni kuşağı, Cumhuriyetin fedakâr öğretmen ve eğitimcileri sizler yetiştireceksiniz. Yeni nesil sizin eseriniz olacaktır. Eserin değeri, sizlerin beceri ve fedakârlıklarınızın derecesi ile oranlı olacaktır. Cumhuriyet, düşünce, bilgi ve beden yönünden güçlü ve yüksek karakterli koruyucular ister. Yeni kuşağı bu nitelikte ve yetenekte yetiştirmek sizin elinizdedir³”.

¹ Mumcu, a.g.e., s. 207.

² <http://cygm.meb.gov.tr/halkegitim/okumayazmakurslr.html>, 28.01. 2207.

³ Aküz, Yahya, *Türk Eğitim Tarihi (Başlangıçtan 1988’e)*, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No. 160, Ankara, 1989, s. 375.

Milletlerin kalkınmasında en önemli faktör eğitimidir. Bir toplumun bilim, sanat, kültür, teknik ve dini inanç gibi kıymet hükümlerinin, değerlerinin nesilden nesile aktarılması ve toplumun devamlılığının sağlanması eğitimle mümkün olmaktadır. Sürekli gelişme içinde olan bilim ve tekniğin genç kuşaklara verilmesi ve bunların daimi surette takip edilmesi eğitim ve öğretim sayesinde gerçekleşmektedir. İşte bu sebeple Mustafa Kemal Paşa bir milletin hür ve müstakil yaşaması veya esaret ve sefaletle sürüklenmesinin aldığı eğitimle iç içe olduğunu belirtmiştir.

Atatürk Millî Kurtuluşun da hedefini millî terbiyede bulmaktadır¹.

“Efendiler; yeryüzünde üç yüz milyonu müteceviz İslam vardır. Bunlar ana, baba, hoca terbiyesiyle, terbiye ve ahlak almaktadırlar. Fakat maalesef hakikat şudur ki, bütün bu milyonlarca insan kütleleri şunun veya bunun esaret ve zillet zincirleri altındadır. Aldıkları manevi terbiye ve ahlak onlara bu esaret zincirini kırabilecek meziyeti insaniyeti vermemiştir, vermiyor. Çünkü hedefi terbiyeleri millî değildir”².

Atatürk, medeniyet yolunda hızla ilerleyebilmek için, tam bağımsızlığın ve millî iradeye dayanan Cumhuriyet rejiminin muhtaç olduğu ortamın ve alt yapının, toplumda “inkılâp” dediğimiz köklü değişikliklerle gerçekleşebileceğine inanıyor; gelecekte güçlü devlet ve mutlu millet idealine açılacak yolun müspet ilimden geçeceğini, bunun da yeni kuşaklara verilecek eğitime bağlı olduğunu kabul ediyordu. Bu bakımdan, çağdaş medeniyet düzeyinin üstüne çıkarmayı düşündüğü Türk toplumu için, kanun yoluyla yapılacak değişiklik ve hazırlıkların yanı sıra, en hakikî mürşit olarak kabul ettiği ilim gücünü yeni nesillere yayacak eğitime ve öğretime ihtiyaç olduğunu da görüyordu. Bilindiği üzere, Cumhuriyete kadar, halkın eğitim ihtiyacını karşılayan medreselerde ve mahalle mekteplerinde, eğitim tamamen dinî temele dayanıyordu. Osmanlı İmparatorluğu’nun reform yılları boyunca, din okullarında yani medreselerde ve evkaf ilkokullarında hiçbir değişiklik yapmaya cesaret edilememiştir. Tanzimat’tan itibaren kurulmuş olan yeni okulların yanı sıra, dinî temele dayanan okulların da devam etmiş olması, eğitim hayatımızda ikilik yaratmış; bu farklı eğitim, kaynakları birbirinden ayrı, hatta çoğu zaman birbiri ile zıtlaşan iki farklı kuşak yetiştire gelmiştir. Eğitim sistemindeki bu “ikilik” ister istemez kafaların içinde de devam etmiştir. Girişilen reform hareketlerinin başarılı olmaması karşısında büyük kitle medresenin tesirinden sıyrılamamıştır³.

Bu dönemde millî eğitimin, aynı zamanda çağdaş ve laik özellikler taşıması için çalışıldı. Zira gerçekleştirilen inkılâpların özünde “medenileşmek” yani “asrileşmek” anlayışı vardır. Bunu sağlamak bir hayat meselesiydi ve yapılması şarttı. O dönemde batı medeniyeti en ileri çağdaş tek medeniyetti ve temelinde akılcılık ve gerçekliğe dayalı bilimsel düşünce anlayışı vardı. Türk toplumunun çağdaşlaşabilmesi için bu düşüncenin temel alınması dolayısıyla eğitimin dinin tesirinden kurtarılarak laik esaslara göre yeniden düzenlenmesi gerekiyordu, bu doğrultuda laikleşme hareketlerine ağırlık verildi. Böylece millî eğitim; insan, vatan ve dil gibi objektif ve maddi esaslardan doğan bir ruh gelişimini telkin etmeyi amaçladı. Türk kültürünün laikleştirilmesiyle, hurafelerden, batıl itikatlardan uzak hür bir zekâ disiplini kurma amacı güdülmüştür. Medrese zihniyetinden ve skolâstik düşüncenin dar kalıplarından

¹ Eroğlu, Hamza, *Türk İnkılâp Tarihi, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul, 1982, s. 307.*

² Atatürk’ün *Söylev ve Demeçleri, C. II, s. 198.*

³ Doğramacı, İhsan, “Atatürk ve Eğitim”, *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, Sayı 3, Cilt: I, Temmuz 1985, s. 3.*

uzak gerçekçi, tecrübeyi ve ilmi görüşe dayanan bir öğretim ve eğitim sistemi Cumhuriyet ve Millî Eğitimimizin temel amacı olmuştur¹. Mustafa Kemal Paşa, Osmanlı döneminde yarım yüzyılı aşan Türkleşme hareketlerinin geleneğinden, birikiminden millî devlet fikrine ulaşmış, Osmanlı zihniyetinin kozmopolit ve ümmet düşüncesi yerine Türk Milleti'ne dayanan Türkiye Cumhuriyeti'ni kurmuştur².

Bunun yanı sıra dönemin millî eğitim politikasının bir özelliği de halkçı, halka doğru olmasıdır. Daha çok ilk ve orta öğretimde belirgin olarak ortaya çıkan bu özellik, eğitimde fırsat eşitliğinin yaratılması, okulların bütün ülke çocuklarına açık ve parasız hale getirilmesi anlayışı ile kendini göstermiştir.

Cumhuriyetin ilk maarif Vekili olan İsmail Safa (Özler) döneminde eğitim politikasının tespiti için oluşturulan "Misak-ı Maarif"te eğitim ve öğretimin hedeflerini belirleyen şu ilkelere yer verilmiştir:

İlköğretimi fiilen umumi hale getirmek, herkese okuma yazma öğretmek, vatandaşları milliyetçi, halkçı ve cumhuriyetçi yetiştirmektir. Aynı Misak'ta eğitimin genel hedefi ise, "Türk milletini medeniyet safında en ileriye götürmek ve yeni nesilleri Türk olmak haysiyetinin istilzam ettiği gayeye en kısa zamanda varmayı mümkün kılacak aşk, irade ve kudretle yetiştirmek"³ olarak belirlenmiştir.

Türk Millî Eğitimi, Türk insanını yetiştirmeye yönelik amaçlarında bir takım temel ilkelere dayanmaktadır:

- a) Türk eğitimi laikdir
- b) Türk eğitiminde tek okul sistemi vardır
- c) Türk eğitimi devletçi ve milliyetçidir
- d) Türk eğitimi demokrattır"⁴.

Atatürk'e göre bir ulusun yükselmesi ve gerilemesi de eğitimin ulusal olup olmaması ile yakından ilgilidir. Bu nedenle, hem eğitimin topluma yön vermek hem de milletimizin var olma çizgisinin altına düşmemesi için eğitimin ulusal olması birinci derecede öncelik taşıyan bir zorunluluktur.

Bu zorunluluğun gereği olarak, eğitime ulusal bir nitelik kazandırmak amacıyla uygulamada önemli adımlar atılmıştır. Özellikle, Atatürk tarafından eğitimimizin millî olmasını sağlamak amacıyla gerekli alt yapıyı tesis etmek için bu konuda somut çalışmalar yapılmış ve böylece bazı önemli kurum ve kuruluşlar hayata geçirilmiştir. 15 Nisan 1931 tarihinde kurulan Türk Tarih Kurumu ve 12 Temmuz 1932 tarihinde kurulan Türk Dil Kurumu bunların en bariz örnekleridir.

Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren eğitim alanında gösterilen gayretler sonucunda % 10 civarında olan okur-yazar oranı 1935'de %19'a, 1940'da ise % 22'ye çıkarılabilmıştır. Bu dönemde erkeklere nazaran kadınların okur ve yazarlık oranı

¹ Eroğlu, Hamza, *Türk İnkılâp Tarihi, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul, 1982, s. 305; Akyüz, Yahya, Türk Eğitim Tarihi, (Başlangıçtan 1982'ye), Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No. 114, Ankara, 1982, s. 208.*

² Sarıay, Yusuf, *Atatürk'ün Millet ve Milliyetçilik Anlayışı, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, seri:1, sayı: 3, Ankara, 1990, s. 47.*

³ Şapolyo, Enver Behnan, "Atatürk ve Maarif Misakı", *Türk Kültürü, sayı: 40, 1966, s. 383-384; Mumcu, a.g. e., s. 207-209.*

⁴ Eroğlu, a. g.e. .s. 308; Adem, M, *Atatürkçü Düşünce Işığında Eğitim Politikamız, s. 16; Akkutay, Ülkü, Cumhuriyet Döneminde İzlelen Eğitim Politikaları, Gelişmeler, Sorunlar, Öneriler, s. 45.*

oldukça düşüktü. 1935’de erkeklerdeki % 23’lük oran kadınlarda % 8 civarındadır. Bu oran 1950’lere geldiğinde erkeklerde % 55’e çıkarken kadınlarda % 25’e ulaşmıştır¹.

1933 yılında Yüksek Öğretimde gelişmeler yaşandı. Batılı anlamda modern bir toplum meydana getirecek kadroları yetiştirmek ve özellikle bilimsel zihniyeti yerleştirmek için yüksek öğretimde düzenlemelere gidildi. Bu amaçla özellikle Darülfünun’da reform yapılmasına karar verildi. Darülfünun’un son dönemlerinde kendinden beklenilen istenilen düzeyde yerine getirememesi ve gerçekleştirilen inkılaplara ayak uyduramaması neticesinde Atatürk’ün bu konuya da el atmasına neden olmuştur. Nitekim Atatürk TBMM’de yaptığı bir konuşmasında “...Üniversite tesisine verdiğimiz ehemmiyeti beyan etmek isterim. Yarım tedbirlerin kısır olduğu gibi maarifte ve kurulan üniversitede de radikal tedbirlerle yürütmek kati kararımızdır...”² sözleri ile ortaya koymuştur.

İsviçre’nin Cenevre Üniversitesi’nden getirilen prof. Dr. Albert Malche Darülfünunla ilgili bir rapor tanzim ederek dönemin hükümetine sunmuştur. Raporda Darülfünunun bilimsel yetersizliği ifade edilerek, bu durumun düzeltilmesi için yabancı dil derslerine ağırlık verilmesi tavsiye edilmiştir. Albert Malche’nin raporu doğrultusunda Darülfünun kaldırılarak yerine Millî Eğitim Bakanlığı’na bağlı olarak, 1933 yılında İstanbul Üniversitesi kuruldu³.

Atatürk bilim adamlarına büyük önem vermiştir. Cumhuriyetin onuncu yılında gerçekleştirilen önemli düzenlemelerin yanında, Ankara’da 1925’de açılan Hukuk Mektebi; 1935’de Hukuk Fakültesi haline getirildi. Daha sonra açılan Ankara Yüksek Ziraat Mektebi, 1933’te Yüksek Ziraat Enstitüsü olarak düzenlendi.

1930’lardan sonra ivme kazanan okullaşma ve uygulanan millî kültür politikası gereğince Türk dilinin ve tarihinin bilimsel metotlarla araştırılması için Ankara’da, 1936 yılında Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi kuruldu. Yine aynı yıl Mülkiye Mektebi olarak bilinen eski Mülkiye Mektebi Siyasal Bilgiler Okulu olarak yeniden düzenlendi. Bu sayede Türkiye’de yüksek öğrenimin kalitesi, niceliği ve niteliği artarak devam etti.

Atatürk’ün strateji belirleme ve uygulama üstünlüğü, sadece belirli bir alanı değil, askeri, politik, ekonomik, eğitim, teknolojik, sosyo-kültürel alanlar gibi geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır. Atatürk Trablusgarp, Balkan, Çanakkale ve Suriye cephelerinde, bir asker olarak strateji alanındaki başarıları ile düşmanlarının bile takdirini kazanmıştır. İstiklal Savaşı’nda ise mücadelenin lideri olarak, askeri, politik, ekonomik ve sosyo-kültürel alanları da kapsayan topyekûn savaş stratejisi ile başarıya ulaşmış, en büyük eserim dediği Türkiye Cumhuriyetini kurmuş ve bu başarısını Lozan Antlaşması ile uluslar arası hukuk alanında tescil ettirmiştir⁴. Atatürk, stratejinin zaman, mekân, imkân taktiğinde; sürat, şiddet, cüret faktörlerini çok iyi bilir ve büyük bir ustalikle uygulardı. Atatürk, stratejinin en önemli unsurunu teşkil eden hedef seçiminde hiç hata yapmamış, hayalperest olmamış, daima aklın ve bilimin öncülüğünde hareket etmiştir. Hedefe ulaşılması için mevcut imkânlar yetersizse, bunları geliştirmeye çalışmış, ittifaklar kurmuş veya uygun siyasi konjonktürü kollamıştır.

¹ Sezer, Ayten, “Atatürk Dönemi Eğitim Politikası”, *Türk Yurdu*, 7. Devre, cilt 20 (52) sayı 160 (521), Aralık 2000, s. 113-118.

² Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri (ASD), Ankara 1952, cilt:1, s. 360.

³ Bilsel, Cemil, *İstanbul Üniversitesi Tarihi*, İstanbul, 1943, s. 38.

⁴ Tarakçı, Nejat, “Yirminci Yüzyılın Strateji Dehası: Atatürk”, *Müdafaa-i Hukuk Dergisi*, yıl: 8, Sayı:85, Eylül, 2005, s. 13-17.

Atatürk, yeni eğitim programının millî bir karakter taşımasını istemiştir.

Atatürk, 1933 yılında Türk Talebe Birliği'ne çektiği telgrafta da Cumhuriyet gençliğinde aranan vasıflara işaret ederek diyor ki: “Gençliğin, çalışkan, hassas ve milliyetçi yetişmesi esas dileklerimizdendir¹.”

Atatürk, eğitimde bilimin en son düzeydeki verilere göre düzenlenmesini istemiş ve müspet ilme büyük önem atfetmiştir. O, bu ilkeyi 22 Eylül 1924'te Samsun'da öğretmenlere hitaben yaptığı konuşmada şöyle ifade etmiştir: “Dünyada her şey için, maddiyat için, maneviyat için, muvaffakiyet için en hakikî mürşit ilimdir, fendir, ilim ve fennin haricinde mürşit aramak gaflettir, cehalettir, dalâlettir. Yalnız ilmin ve fennin yaşadığımız her dakikadaki safhalarının tekâmülünü idrak etmek ve terakkiyatını zamanla takip eylemek şarttır².”

Millî Mücadele döneminde Mustafa Kemal Paşa'nın liderliğinde şahlanan Türk milliyetçiliği bir millî devlet kavramı şeklinde tecelli etmiştir. Yani Mustafa Kemal Paşa, Osmanlı döneminde yarım yüzyılı aşan Türkleşme hareketlerinin geleneğinden, birikiminden millî devlet fikrine ulaşmış, Osmanlı zihniyetinin kozmopolit ve ümmet düşüncesi yerine Türk Milleti'ne dayanan Türkiye Cumhuriyeti'ni kurmuştur.

Atatürk ülkesini ve vatandaşlarını seven, uzlaştırıcı, birleştirici ve yapıcı bir karaktere sahiptir. 4 Şubat 1935'de milletvekili seçimleri nedeniyle yaptığı konuşmasında bunu açıkça dile getirmiştir: “Bir yurdun en değerli varlığı, yurttaşlar arasında ulusal birlik, iyi geçinme ve çalışkanlık, duygu ve kabiliyetlerinin olgunluğudur. Ulus varlığını ve yurt erginliğini korumak için bütün yurttaşların canını ve her şeyini derhal ortaya koymaya karar vermiş olmak, bir ulusun en yenilmez silahı ve koruma vasıtasıdır. Bu sebeple, Türk ulusunun idaresinde ve korumasında ulusal duygu, ulusal kültür en yüksekte göz diktiğimiz idealdir³.”

Mustafa Kemal, Türk millet anlayışını, “millet, dil, kültür, ülkü bağı ile birbirine bağlı vatandaşların oluşturduğu siyasi ve sosyal bir topluluktur” diye tanımlamaktadır⁴.

Atatürk yüzyıllar boyunca Osmanlı İmparatorluğunda birinci sınıf vatandaşmış gibi görünen ama zamanla uzun süren savaşlar sonucunda bazen hayatını, bazen de vücudunun bir bölümünü kaybeden, geriye sağ döndüğünde yeni hayatına uyum sağlamada güçlük çeken Türklerin, savaşa gitmeyip ticaretle uğraşan ve bunun sonunda da zengin olan azınlıklar karşısında ezilmiş olduklarının farkındaydı. Önceleri birinci planda olan Türkler ve Türklük şuuru ne yazık ki daha sonraları önemini kaybetmişti. Üstelik Hıristiyan devletler kendi din ve ırklarından olan toplulukları kollamakta, ancak Türk ve Müslüman toplulukları sömürmekte geri kalmamakta, onları ilerlemekten yoksun, barbar kişiler olarak göstermekte ve İmparatorluğun iç işlerine sürekli olarak müdahalelerde bulunmaktaydılar. Türklük şuuru önem ve değerini gerileme ve duraklama dönemlerinde büyük ölçüde yitirmişti. Bunun yerine İslamcılık, Osmanlıcılık gibi değerler, Türk Dili yerine Arapça ve Farsça terim ve tabirler ön plana geçmeye başlamıştı. Atatürk, Türk ulusunda gerçek değerlerin oluşması için büyük bir çalışma içine

¹ Doğramacı, İhsan, a.g.m., s. 5.

² Doğramacı, İhsan, a.g.m., s. 5-8.

³ Atatürk'ün Tamim, Telgraf ve Beyannameleri, Ankara, 1964, c. IV, s. 573.

⁴ İnan, Afet, Medeni Bilgiler ve Mustafa Kemal Atatürk'ün El Yazıları, Türk Tarih Kurumu, (3. Baskı), Ankara, 1998, s. 18.

girmişti. O, bunun için Türk Milletinin manevi kuvvetinin diğer milletlerden üstün, yeniliklere açık ve kahraman bir millet olduğunu bu yüzden vurgulamıştır¹.

Atatürk aktif, yeniliklere açık, çağdaşlaşmanın yanındadır ve halkçılık ilkesini benimser. Bağımsızlık ve halkın egemenliğini esas alır. Kendi öz varlığını korumakla beraber, kendi bünyesine uygun ilerlemelere ve yeniliklere de açıktır. Ülke ve millet bütünlüğüne önem veren Atatürk laikliği savunan, her türlü mezhep, sınıf ayrımcılığını, ırkçılığı ret eder. Atatürk millî dayanışma ve sosyal adaletten yana olup, vatan kavramı ile bağlantılıdır ve gerçekçidir. Demokrasiye yönelik olup, saldırgan değil, barışçı ve insancıdır.

Atatürk Milliyetçiliği diğer mazlum milletlere örnek olmuştur. Atatürk ulusal bağımsızlık savaşımız boyunca yalnızca Türk ulusunun değil, bütün mazlum milletlerin de bağımsızlık davasını üstlenmiştir².

Atatürk, Türk tarihi içinde eşsiz bir kişidir; Türk Bağımsızlık Savaşı'nın önderi, lâik ve demokratik Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu, Türk çağdaşlaşma hareketinin lideridir. Askerliği, devlet adamlığı, inkılâpçılığı yanında düşünce bakımından da seçkin bir fikir adamıdır. Döneminde, kültür ve fikir meseleleriyle sadece ilgilenmekle kalmamış, hemen her zaman bu faaliyetlerin içinde ve başında bulunmuştur. Millî Mücadele'nin, Türkiye Cumhuriyeti'nin ve inkılâpların düşünce sistemini yansıtan görüşlerinin yanı sıra kültürel ve sosyal konulardaki görüşleri de zamanın akışı içinde her kuşağa rehberlik etmektedir. Türkiye bu çağdaş fikirler, bu düşünceler üzerine kurulmuştur. Mutlu ve güçlü Türkiye ülküsü, bu görüşlerin yaşamasına, yeşermesine ve kuşaktan kuşağa canlı bir meşale olarak devredilmesine bağlı bulunmaktadır.

Ulu önder Gazi Mustafa Kemal Atatürk, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu olarak koyduğu ilkeleri, inkılâpları ve benimsediği prensipleri çerçevesinde Türk Millî eğitiminin gelişmesi, dünya devletleri arasındaki üstün yerini alması için Türk onuruna, kimliğine, kültürüne, ahlakına ve terbiyesine yaraşır milliyetçi bir strateji izlemiştir.

Eğitim, toplumun değer yargıları ile bilgi ve beceri birikiminin yeni kuşaklara aktarılması; bu amaçla okullarda ve benzer kurumlarda sürdürülen öğretim ve yetiştirme etkinlikleridir.

Cumhuriyet öncesi dönemde eğitim millî, laik ve çağdaş değildi. Bu üç farklı okul ve üç ayrı dünya görüşüne sahip insan tipinin yetiştirilmesi ülkenin vatandaşları arasında farklı kutuplaşmalara neden oluyordu. Bu kutuplaşma, toplum katmanlarında mevcut kültürel yaklaşımlar nedeniyle çeşitli çelişkilere neden olarak gerginlikleri artırıyor, millî birlik, beraberlik, dirlik ve bütünlüğü ciddi şekilde tehdit ediyor ve ülke barışını zedeliyordu³.

Atatürk her konuda ve her alanda olduğu gibi, dünyada gelişmiş devletlerinin ve uygar Avrupa'nın bir parçası olabilmek için eğitim alanında da ülkeyi batı standartlarına ulaştırmayı hedeflemiştir. Bu hedefini de üstün çalışmaları sayesinde gerçekleştirmiştir.

Az gelişmiş ülkeleri niteleyen temel göstergelerden biri de eğitim eksikliği ve okuma-yazma bilenlerin toplam nüfustaki oranının düşüklüğüdür. Gelişmiş ve kalkınmış ülkelerde bu oran yükseldiği, hatta yüzde yüze vardığı görülmektedir. Ekonomik kalkınma ile eğitim arasındaki ilişki açık ve kesindir.

¹ Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, c.1,s. 84, c. III, s. 91.

² Kocatürk, Utkan, Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri, Atatürk Araştırma Merkezi (İkinci Baskı), Ankara, 1999, s. 16.

³ Çaycı, Abdurrahman, Gazi Mustafa Kemal Atatürk Millî Bağımsızlık ve Çağdaşlaşma Önderi (Hayatı ve Eseri), Atatürk araştırma Merkez, Ankara, 2002, s. 161.

Atatürk'ün eğitime verdiği önem yanında asıl dikkati çeken özellik, eğitimin ekonomik kalkınmaya olan olumlu ve vazgeçilmez etkisini ısrarla belirtmesidir. Altyapı ve eğitimin ekonomik kalkınmadaki temel rolleri için halkın da özlem ve isteğini katarak şöyle der: “Halk ve köylüler, beni her yerde şu iki sözle uyardılar: Yol ve okul¹.”

Kendi yüksek kişiliğinin uyandıracığı etkiyi düşünerek, çevresindekilere, eğitime verdiği önemi göstermek için, kişisel bir özlem biçiminde zaman zaman şunları söyler: “Eğer Cumhurbaşkanı olmasam, Millî Eğitim Bakanlığını almak isterdim”².

Ulusun geri kalmışlığını yaratan nedenler arasında eğitim en önemlilerinden biridir: “Şimdiye dek izlenen eğitim ve öğretim yöntemlerinin ulusumuzun gerileme tarihinde en önemli bir neden olduğu kanısındayım”. Eğitimden beklenen nedir? “Eğitimidir ki bir ulusu ya özgür, bağımsız, onurlu, yüksek bir topluluk biçiminde yaşatır ya da bir ulusu tutsaklık ve yoksulluğa götürür”. Çünkü: “Eğitimde hızla yüksek bir düzeye çıkacak bir ulusun yaşam savaşımında maddi ve manevi bütün güçlerinin artacağı kesindir”. (1928)

Bütün bu sözlerde, iki büyük özelliği saptamak mümkündür: Birincisi, çağdaş olmak, çağdaş uygarlık düzeyine ulaşmaktır. Devrin uygarlık dünyası batıdır. Ancak, burada bir noktanın vurgulanması gerekir. Atatürk, batıcı değildi. Amaçladığı çağdaş uygarlıktı. Batıyı uygar dünya olarak benimsemesi nedeniyle kimi kişilerin kendisini batıcı olarak yorumlaması, bu önemli özelliğin gözden kaçmasının bir sonucudur.

İkinci özellik ise, “uygar ulusların yaşam düzeyi ve araçlarını, içerik ve biçim açısından olduğu gibi kabul etmeye” kesin kararlı olduğunu söylerken, gerçekleştireceği çeşitli devrimlerin ilk belirtmelerini de vermiş olmasıdır. Atatürk'ün çalışma yöntemi yakından incelendiğinde, uzun bir ön çalışmadan sonra sorunun olgunlaştırıldığı ve son aşamada da radikal niteliği ağır basan bir çözüm yoluna varıldığı görülmektedir.

Atatürk'ün en belirgin niteliklerinden biri, belki de birincisi gerçekçiliğidir. Yalnız bu gerçekçiliği, sadece belirli bir durumun olanakları ve koşulları için geçerli değildir. Zaman unsurunu da devreye sokmakta, zaman dilimlerine yayılarak davranış ve tutumunu yönlendirmektedir. Bu bakımdan, Atatürk'ü, temelinde gerçekçilik yatan fakat kapsamı daha geniş olan bir “zamanlama dehası” olarak nitelemek, tam anlamıyla yerine oturmuş bir tespit sayılabilir.

Günümüz Türkiye'sinde resmi olarak bir öğrenciyi parasız yatılı olarak Millî Eğitim Bakanlığına bağlı devletin herhangi bir okuluna kayıtsız şartsız, sınavsız almanın ne derece güç hatta imkânsız olduğu bilinen bir gerçektir.

Gerek Millî Eğitime bağlı olan okullarda, gerek Yüksek Öğretim Kuruluna bağlı olan üniversitelerdeki fakültelerde öğrenci olabilmek belirli kurallara bağlanmış ve bazı kısıtlar getirilmiştir. Her okulun ve her fakültenin kayıt ve kabul şartları anayasamıza uygun olarak; yasalarla, tüzükle, yönetmelikle ve genelgelerle belirlenmiştir. Okullara ve fakülterlere girebilmek için öğrencilerden çeşitli şartlar aranmaktadır. Bu şartları yerine getirmeyen bireyin kaydı yapılmaz ve öğrencilik haklarından da istifade edemez.

Ulu önder, eşsiz eğitimci, idealist, milliyetçi Mustafa Kemal Atatürk, geliştirmiş olduğu kişisel eğitim stratejisinin ülkenin her tarafında eşit şekilde uygulanmasını sağlamıştır. Gerek ülke sınırları içerisinde gerekse ülke sınırları dışında olan kendini Türk hisseden ve vatandaşlık bağıyla bağlı olan her ferdi Türk olarak kabul etmiştir.

¹ <http://www.genbilim.com/content/view/1795/39/>

² Çaycı, a. g. e., s. 162.

Hatta eğitim almak isteyen herkese ülke sınırları dâhilindeki Millî Eğitime bağlı olan okullardan; gerek ilköğretim gerek orta öğretim gerekse yüksek öğretim kurumlarını sonuna kadar milletin hizmetine açmıştır. Özellikle başarılı olan ve okuma imkânı bulamayan, ekonomik gücü yeterli olmayan kişilere sınavsız ve parasız yatılı olarak okumaları sağlanmıştır. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kurucusu mümtaz şahsiyet, gerçek devrimci Atatürk, geliştirmiş olduğu politika sayesinde başarılı kişileri sınavsız, engelsiz, aşamasız, polemiklerden uzak biçimde, çeşitli şekillerde önlerine engel çıkarmanın tam aksine, yardımcı olabilmek için devletin her türlü imkânını vatandaşın emrine seferber edilmesini sağlamıştır. Başarılı Türk vatandaşlarının ülkemizdeki yüksek öğretim kurumlarında okuması teşvik edilmiş ve tahsil hayatı boyunca yapacağı masrafların devlet tarafından karşılanması bir gelenek haline getirilmiştir.

Kıbrıs Türk lisesini birincilikle bitirmiş olan Kıbrıslı Mehmet Nefi Efendi'nin durumu Atatürk'ün eğitim anlayışını en iyi şekilde ortaya koyması bakımından son derece önemlidir. Atatürk'ün liderliğinde kurulan Türkiye Cumhuriyeti devletinin Nafia Vekillerinden Ali Çetinkaya'nın başbakanlık makamına yazdığı resmi yazı son derece önemlidir. Bu yazı Atatürk dönemi eğitim politikasına ve eğitime verilen değer en üst düzeyde itibar gördüğünü gözler önüne seren canlı bir vesikadır. Vesikanın içeriği şöyledir:

“Yüksek Başvekâlete,

Öz: Mühendis mektebine girmek isteyen Kıbrıslı Mehmet Nefi Efendi için vekiller heyetinden karar istihsaline müsaadeleri hakkında.

Kıbrıs Türk lisesini aliyülâlâ (pekiyi) derece ve birincilikle ikmal ederek mühendis mektebine girmek isteyen Kıbrıslı Mehmet Nefi Efendi'nin Türkiye'de tahsilinin teshil maksadıyla müsabakasız ve parasız yatılı olarak Yüksek Mühendis mektebine kaydı için vekiller heyetinden karar istihsaline müsaadelerinizi rica ederim efendim”¹. (EK-1)

Nafia Vekili Ali Çetinkaya
(İmza)

Nafia Vekili Ali Çetinkaya'nın Başvekâlete (Başbakanlık Makamına) yazdığı resmi yazı bakanlar kurulunda 19.08.1934 tarihinde kabul görmüştür. Kabul gören bu yazı Başbakanlık Müsteşarı tarafından kontrol edildikten sonra gereğinin yapılmasını ve Bakanlar Kurulu'nun kararını tekrar Nafia Vekiline bildirmiştir. Başbakanlık Müsteşarının 19.08.1934 tarihli el yazısı şu şekildedir:

“Kararname

Kıbrıs Türk lisesini birincilikle bitirmiş olan Kıbrıslı Mehmet Nefi Efendi'nin Türkiye'de okumasını kolaylaştırmak üzere müsabakasız ve parasız yatılı olarak Yüksek Mühendis mektebine kaydı, Nafia Vekilliğinin 18.08.1934 tarih ve 3646/7414 sayılı tezkeresi üzerine İcra vekilleri heyetince 19.08.1934 de tasvip ve kabul olunmuştur. (EK-2)

Nafia Vekilliğine:

Kıbrıslı Mehmet Nefi Efendinin yüksek Mühendis mektebine kaydı hakkında İcra Vekilleri heyetinin kararname sureti gönderilmiştir efendim”².

Başbakanlık Müsteşarı
(İmza)

¹ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Fon Kodu: 080.18.01. Yer No: 02.47.57.10, Tarih: 18.08.1934.

² Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Fon Kodu: 080.18.01. Yer No: 02.47.57.10, Tarih:19.08.1934-103.

Cumhuriyet Hükümeti Bakanlar Kurulu Başvekil İsmet (İnönü) Paşa'nın başkanlığında¹, Adliye Vekili Şükrü Bey (Saraçoğlu), Millî Müdafaa Vekili Zekai Bey (Apaydın), Dâhiliye Vekili Şükrü Bey (Kaya), Hariciye Vekili Tevfik Rüştü Bey (Aras), Maliye Vekili Fuat Beyefendi (Ağarlı), Maarif Vekili Zeynel Abidin Bey (Özmen), Nafia Vekili Ali Bey (Çetinkaya), İktisat Vekili Mahmut Celal Bey (Bayar), Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekili Refik Bey (Saydam), Gümrük ve İnhisar Vekili Ali Rana Bey (Tarhan), Ziraat Vekili Muhlis Bey (Erkmen) 19.08.1934 yılında Nafia Vekilliğinin 18.08 1934 tarih ve 3646-7414 sayılı tezkeresini görüşerek tasvip ve kabul etmiştir. 19.08.1934 tarihinde Gazi Mustafa Kemal Paşa Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu ve ilk Cumhurbaşkanı olarak Bakanlar Kurulu'nun kararını onaylamıştır². Böylece Kıbrıslı Mehmet Nefi Efendi'nin Yüksek Mühendis mektebine kaydı kesinlik kazanmıştır. (EK-3)

Yukarıda adı geçen on iki bakanın imzaladığı kararname, Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal'in onayı ile Kıbrıslı Mehmet Nefi Efendi'nin Yüksek Mühendis mektebinde sınavsız ve parasız yatılı olarak okumasına hak tanımıştır.

Yetmiş üç yıl önce alınan bu karar Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin ne kadar içten, samimi olduğunu ve ülke gençliğinin eğitimine ne derece önem verdiğini göstermektedir.

Sonuç

Atatürk'ün eğitim konusuna verdiği önem ve destek sayesinde Cumhuriyet dönemi Türk eğitim sistemimiz, Cumhuriyete yakışır şekilde çağdaş bir anlayışla, millî, bilimsel, lâik, karma ve uygulamalı olacak biçimde düzenlenmiştir.

1980'lerden sonraki dönemlerde, kolay kazanma hırsının had safhaya ulaşması nedeniyle ülkede birçok karışıklık meydana geldi ve neredeyse bundan zarar görmeyen hiçbir devlet kuruluşu kalmamış gibi bir manzara ortaya çıktı.

Dolayısıyla, eğitim politikamızı ve topluma yaklaşımlarımızı yeniden gözden geçirmek durumundayız. Sabit üretken olmayan, istikbal vaat etmeyen ezberci eğitimde ısrarlı olmak ve binlerce genci üniversite kapılarından geri çevirmek sağlıklı bir davranış değildir.

Atatürk'ün millî bir ideal olarak göstermiş olduğu etkili ve verimli bir millî eğitim sistemini gerçekleştirebilme hedefine ulaşabilmemiz için; öncelikle Türk Millî Eğitimini çağımızın 'bilgi toplumu' eğitim standartları çerçevesinde değerlendirmemiz ve Atatürk'ün millî eğitim hakkındaki görüşlerini bir kez daha dikkatle incelememiz gereklidir. Bu bizim, eğitimimizin ne durumda olduğunu algılamamızı sağlar. Eğitim sistemimizin çok yönlü analizi sonucunda elde edeceğimiz verileri, eleştirel düşünme yaklaşımıyla değerlendirmeye tâbi tutmak durumundayız. Çağın gerekleri ve Türkiye'nin ihtiyaçlarına uygun olarak millî eğitim sisteminin yeniden yapılanmasında hedefimizin ve yolumuzun belirleyicisi akıl ve bilim olmalı; ideolojik tutuculuk ve bağnazlık olmamalıdır. Atatürk'ü anlayabilenler, bu gerçeğin bilincinde oldukları için eğitim sorunlarının çözümünü dışarıda aramazlar. Atatürk'ü anlamak, Atatürk yolunu seçmek çözüme varmanın en kesin ve en kestirme yolu ve yöntemidir.

¹ *Dünden Bugüne Başbakanlık 1920-2004, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Ankara, 2004, s. 225.*

² *Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Fon Kodu: 080.18.01. Yer No: 02.47.57.10.*

Kaynaklar

- Adem, Mahmut; (2000) **Atatürkçü Düşünce Işığında Eğitim Politikamız**, Yeni Gün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık, İstanbul.
- Akkutay, Ülkü; (2001) “*Cumhuriyet Döneminde İzlenen Eğitim Politikaları, Gelişmeler, Sorunlar*”, Öneriler, 2000 Yılında Türk Milli Eğitim Örgütü ve Yönetimi Ulusal Sempozyumu, Öğretmen Hüseyin Tekişik Eğitim Araştırma Geliştirme Vakfı Yayınları, Ankara.
- Akyüz, Yahya; (1983) “*Atatürk ve 1921 Eğitim Kongresi*” Cumhuriyet Döneminde Eğitim, İst.
- Akyüz, Yahya; (1989) **Türk Eğitim Tarihi** (Başlangıçtan 1988’e), Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No. 160, Ankara.
- Akyüz, Yahya; (1982) **Türk Eğitim Tarihi** (Başlangıçtan 1982’e), Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No. 114, Ankara
- Atatürk’ün Tamim, Telgraf ve Beyannameleri**, c. IV. (1964), Ankara.
- Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri (ASD)** (1952), cilt:1, Ankara.
- Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi**, Fon Kodu: 080.18.01. Yer No: 02.47.57.10, Tarih:18.08.1934.
- Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi**, Fon Kodu: 080.18.01. Yer No: 02.47.57.10, Tarih 19.08.1934–103
- Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi**, Fon Kodu: 080.18.01. Yer No:02.47.57.10. Tarih: 19.8.1934
- Başgöz, İlhan; (1985) **Türkiye’nin Eğitim Çıkmazı ve Atatürk**, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Dünden Bugüne Başbakanlık 1920–2004**, (2004) Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Bilsel, Cemil; (1943) **İstanbul Üniversitesi Tarihi**, İ.Ü. Yayınları, No.182, Kenan Matbaası, İst.
- Çaycı, Abdurrahman; (2002) **Gazi Mustafa Kemal Atatürk Milli Bağımsızlık ve Çağdaşlaşma Önderi (Hayatı ve Eseri)**, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara.
- Doğramacı, İhsan; (1985.)“*Atatürk ve Eğitim*” Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, Sayı 3, Cilt: I, Temmuz 1985, Ankara.
- Eroğlu, Hamza; (1982) **Türk İnkılâp Tarihi**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.
- İnan, Afet; (1998) **Medeni Bilgiler ve Mustafa Kemal Atatürk’ün El Yazıları**, Türk Tarih Kurumu, (3. Baskı), Ankara.
- Kocatürk, Utkan; (1999) **Atatürk’ün Fikir ve Düşünceleri**, Atatürk Araştırma Merkezi (İkinci Baskı), Ankara.
- Mumcu, Ahmet-Su, Mükerrerem; (2004) **Türkiye Cumhuriyeti Tarihi ve Atatürkçülük**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.
- <http://www.genbilim.com/content/view/1795/39/>
- <http://cygm.meb.gov.tr/halkegitim/okumayazmakurslr.html>, 28.01.2207.
- Sarınay, Yusuf; (1990) **Atatürk’ün Millet ve Milliyetçilik Anlayışı**, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, seri:1, sayı:3, Ankara.
- Sezer, Ayten; (2000) “*Atatürk Dönemi Eğitim Politikası*”, Türk Yurdu, 7. Devre, cilt: 20 (52) sayı: 160 (521).
- Şapolyo, Enver Behnan; (1966) “*Atatürk ve Maarif Misakı*”, Türk Kültürü, sayı: 40,.
- Tarakçı, Nejat; (2005) “*Yirminci Yüzyılın Strateji Dehası: Atatürk*”, Müdafaa-i Hukuk Dergisi, yıl: 8, Sayı:85.
- Ünal, M.Ali-Halaçoğlu, Ahmet; (1997)**Türk İnkılâbı Tarihi**, Isparta.

Ek-1.

18. 8. 1924

63

108

T. C.
NAFİA VEKİLİ
KAT İŞLERİ MÜDÜRLÜĞÜ

3646
7414

Yüksek Başvekâlete

Osmühendis mektebine girmek isteyen Kıbrıslı Mehmet Nefi efendi için ve kiler heyetinden karar istihsaline müsaadeleri H.

Kıbrıs Türk lisesini aliyülâla derece ve birinci-likle ikmâl ederek mühendis mektebine girmek isteyen Kıbrıslı Mehmet Nefi erendinin Türkiye'de tabealliyet maksadı ile müsabakası ve parasız yatılı olarak yüksek mühendis mektebine kaydı için vakiller heyetinden karar istihsaline müsaadelerini rica ederim efendim.

Nafia Vekili
A. S.

Tara V. H. ne
18. 8. 1924
Kabul
17. 8. 1924

19-8-1924

BAS. LE
18. 8. 1924 4651

Ek-2.

T. C.
BAŞVEKÂLET
KARARLAR MÜDÜRLÜĞÜ

Sıra No: 1150

Dosya İşareti: 102

BASI. LE
18. 8. 1924

Emrin	Numarası	Tarihi
Yazan memur	3646 7414	18. 8. 1924
Yazı tarihi		19. 8. 1924
Muavin		Clustey
Beyaz eden		
Beyaz tarihi		19. 8. 1924
Kargılaştırıcılar		
Sadira No.		2355
Merbutatı		1
Sevk tarihi		26. 8. 1924
Kayıdettir.		Hizmet

Düğünceler

E

" Kararname "

Kıbrıs Türk lisesini birinci-likle bitiren ve Kıbrıs lisesi Mehmet Nefi Efendi'nin Türkiye'de tabealliyet maksadı ile müsabakası için parasız yatılı olarak yüksek mühendis mektebine kaydı için vakiller heyetinden karar istihsaline müsaadelerini rica ederim efendim.

Nafia Vekilligine : R

Kıbrıs lisesini bitiren Mehmet Nefi Efendi'nin Türkiye'de tabealliyet maksadı ile müsabakası için parasız yatılı olarak yüksek mühendis mektebine kaydı için vakiller heyetinden karar istihsaline müsaadelerini rica ederim efendim.

F. S. V. A.
Clustey

Ek-3.

T. C. BAŞVEKÂLET MUAMELÂT MÜDÜRLÜĞÜ		KARARNAME	
Sıra : Sayı : <u>1150</u>			
Kıbrıs Türk Lisesini birincilikle bitirmiş olan Kıbrıslı Mehmet Ne- fi efendinin Türkiyede okumasını kolaylaştırmak üzere müsabakasız ve parasız yatılı olarak Yüksek Mühendis Mektebine kaydı, Nafia vekil- liğinin 18/8/934 tarih ve 3646/7414 sayılı tezkereşi üzerine İcra vekilleri heyetince 19/8/934 te tasvip ve kabul olmuştur.			
		19/8/934	REİSİCUMHUR
<i>Yazı M. Kemal</i>			
Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.	Da. V.
<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>
Ha. V.	Ma. V.	Mf. V.	Na. V.
<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>
İk. V.	S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>
08 0 18 01 02 48 59 10			